

KWALITATIEVE WONING REGISTRATIE IN EEN NOTENDOP

DOEL, OPZET EN UITVOERING

Verkrijgbaar zolang de voorraad strekt, bij
Distributiecentrum VROM
Postbus 2727
3430 GC Nieuwegein
tel 0900-8052 (€ 0,20 per minuut)

Distributienummer: kwr 23291/211

VOORWOORD

In de Nota Mensen, Wensen, Wonen staat de relatie tussen woonkwaliteit en woongedrag van mensen centraal. Het vergroten van keuzemogelijkheden vereist een diversiteit in het aanbod. Het woonbeleid is vormgegeven in vijf inhoudelijke opgaven: vergroten van de zeggenschap over woning en woonomgeving, kansen scheppen voor mensen in kwetsbare posities, bevorderen van wonen en zorg op maat, verbeteren van stedelijke woonkwaliteit en faciliteren van groene woonwensen.

De kwaliteit van het wonen is om de vijf jaar onderwerp van grootschalig onderzoek, de Kwalitatieve Woning Registratie. Aanvankelijk werd het onderzoek opgezet om vooral de technische kwaliteit en stadsvernieuwingsachterstanden te meten.

In de meest recente Kwalitatieve Woning Registratie was het meten van de leefbaarheid van de woonomgeving een nieuw element. De kwaliteit van de woning en woonomgeving zijn gepeild aan de hand van woninginspecties en bewonersenquête's.

De KWR levert voor het Ministerie van VROM belangrijke informatie op over ontwikkelingen binnen beleidsthema's als stedelijke vernieuwing, ouderenhuisvesting en energiebesparing.

Deze publicatie heeft tot doel de inhoud en onderzoeksopzet van het nieuwe KWR-onderzoek in kort bestek te presenteren en daarbij aan te geven met welke uitgangspunten deze tot stand is gekomen.

De Directeur Strategie,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'C. Lever', written over a horizontal line.

ir. C. Lever

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	VOORGAANDE KWR-ONDERZOEKEN Het Kwalitatief Woningonderzoek (1975) Eerste Kwalitatieve Woning Registratie 1983-1985 Vervolgmeting 1989-1991 KWR 1994-1996	3
3	THEMA'S, OPZET EN UITVOERING Opzet Thema's De steekproef Woninginspectie Bewonersenquête Relatie met het Woningbehoefteonderzoek WBO Uitvoering	7
4	BELEIDSRELEVANTIE Stadsvernieuwing Stedelijke vernieuwing Energiebesparing Ouderenhuisvesting	13
5	RELEVANTIE VOOR PROVINCIES EN GEMEENTEN	17
6	VERDERE INFORMATIE	19

1 INLEIDING

De Kwalitatieve Woning Registratie (KWR) is een uitgebreid steekproefonderzoek naar de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad en woonomgeving in Nederland. Het onderzoek wordt eens in de vijf á zes jaar uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. De resultaten van de KWR worden gebruikt om beleid op het gebied van volkshuisvesting en wonen te ontwikkelen, te volgen en te evalueren.

In oktober 1999 is de vierde KWR van start gegaan. De eerste KWR werd uitgevoerd van 1983 tot 1985, nadat een voorloper: het Kwalitatief Woning Onderzoek (KWO) in 1975 had plaatsgevonden. In de loop der tijd heeft het onderzoek een aantal belangrijke veranderingen ondergaan, mede door accentverschuivingen in het volkshuisvestingsbeleid.

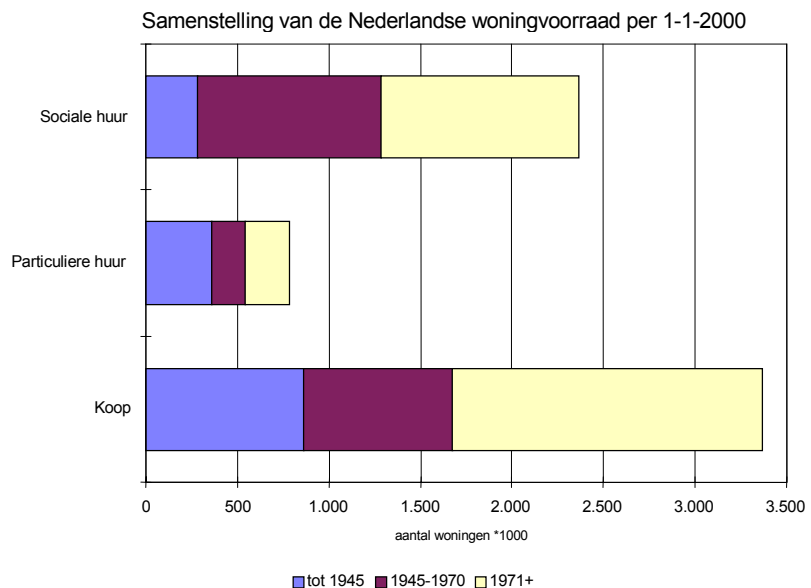
In hoofdstuk 2 worden eerst de hoofdlijnen van de KWR beschreven, met aandacht voor de geschiedenis van dit grootschalige onderzoek en voor de verschillende accentverschuivingen die er in de loop der tijd hebben plaatsgevonden. Vervolgens zal in hoofdstuk 3 uitgebreid worden ingegaan op de huidige KWR. Behalve de verschillende thema's komen ook de opzet en uitvoering van dit onderzoek aan de orde. Er wordt uitleg gegeven over de opzet van de steekproef, de verschillende onderdelen van het onderzoek, de manier waarop bewoners bij het onderzoek worden betrokken en de uitvoering van de werkzaamheden. Hoofdstuk 4 gaat in op de beleidsrelevantie van de KWR zowel voor de Rijksoverheid als voor gemeenten en provincies.

2 VOORGAANDE KWR ONDERZOEKEN

Sinds lange tijd heeft de Nederlandse overheid een belangrijke taak op het gebied van de volkshuisvesting. Na de Tweede Wereldoorlog bestond deze taak aanvankelijk vooral uit het snel en massaal laten bouwen van woningen om de Nederlandse burgers onderdak te bieden. Later werd er, naast de bouw van nieuwe woningen, ook veel aandacht besteed aan woningverbetering en stadsvernieuwing. Eind jaren tachtig werd een verschuiving zichtbaar in het beleid en kwam het accent meer te liggen op de kwaliteit en leefbaarheid van woningen en hun directe omgeving.

In de jaren zeventig is voor het eerst onderzoek gedaan naar de bouwtechnische kwaliteit van de Nederlandse woningvoorraad. Dit onderzoek kreeg in 1983 een vervolg in de Kwalitatieve Woning Registratie. Sindsdien is de KWR uitgegroeid tot het grootste, meest uitgebreide onderzoek op het gebied van de kwaliteit van de Nederlandse woningvoorraad en woonomgeving.

In dit hoofdstuk komt in het kort de geschiedenis van de KWR aan de orde. In het volgende hoofdstuk zal uitgebreid worden ingegaan op de KWR 2000.

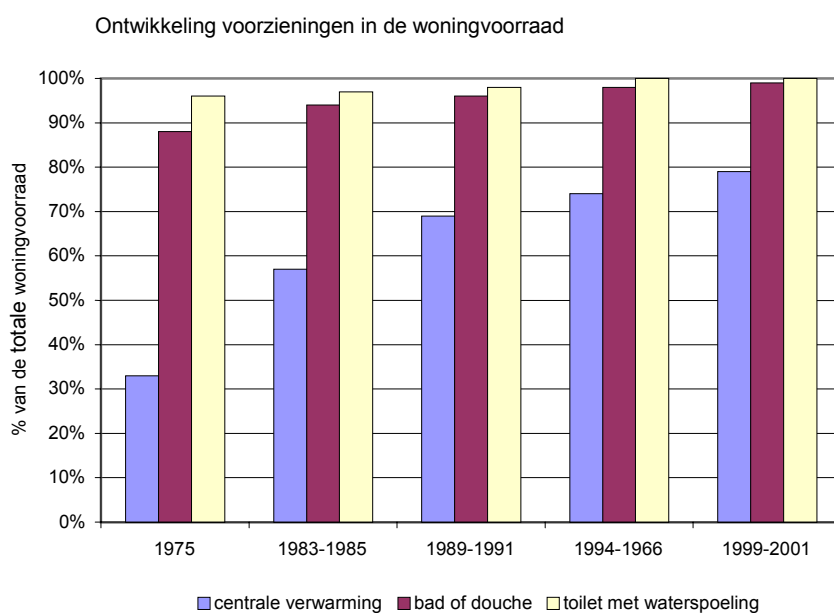
2.1 Het Kwalitatief Woning Onderzoek, KWO (1975)

In 1975 gaf het ministerie van VROM opdracht tot het uitvoeren van het Kwalitatief WoningOnderzoek (KWO). Dit onderzoek kan gezien worden als de voorloper van de KWR. Doel van het onderzoek was om de behoefte aan woningverbetering in kaart te brengen. Het KWO leverde globale, landelijke berekeningen op over de onderhoudsbehoefte van de Nederlandse woningvoorraad. In het volkshuisvestingsbeleid hebben subsidies altijd een belangrijke rol gespeeld, zowel op landelijk als op provinciaal en gemeentelijk niveau. In de jaren

zeventig nam de omvang van de subsidies voor woningverbetering en stadsvernieuwing sterk toe. Hierdoor ontstond de behoefte om meer inzicht te krijgen in de kwaliteit van woningen in Nederland, zodat de subsidieverdeling op basis van deze gegevens kon plaatsvinden. Gaandeweg groeide de behoefte om niet alleen de kwaliteit van Nederlandse woningen te onderzoeken ten behoeve van de subsidieverdeling, maar ook om de effecten van de gesubsidieerde verbeterprogramma's te meten.

2.2 Eerste Kwalitatieve Woning Registratie: 1983-1985

Om meer informatie te verkrijgen over de effectiviteit van uitgevoerde verbeterprogramma's is in 1983 de eerste Kwalitatieve Woning Registratie (KWR) van start gegaan. Doel van dit onderzoek was om op landelijk niveau, onderverdeeld naar vijf klassen van gemeentegrootte, inzicht te krijgen in de kwaliteitsachterstanden van de woningen. In de periode 1983-1985 zijn 24.000 woningen onderzocht. Hierbij werd gewerkt met twee typen woningopnamen. In de eerste plaats hebben enquêteurs met een bouwtechnische achtergrond de bouwtechnische conditie van 24.000 willekeurig gekozen woningen beoordeeld.

Hierbij ging het om sociale huurwoningen, particuliere huurwoningen en koopwoningen. De belangrijkste onderdelen van de woning werden beoordeeld aan de hand van kwalitatieve maatstaven. Dit mondde uit in een normering, variërend van “zeer slecht” tot “goed”. Daarnaast hebben bouwkundigen van ongeveer 10% van de onderzochte woningen op zeer gedetailleerde wijze alle bouwelementen van elke woning geïnspecteerd. Per bouwelement werd nagegaan in hoeverre het gerepareerd of vervangen moest worden. Op basis van deze inspectie maakten de inspecteurs een raming van de herstelkosten van de

desbetreffende woning. De herstelkosten zijn de kosten die moeten worden gemaakt om de geconstateerde gebreken te herstellen. Op grond van deze raming is een voorspelling gemaakt van de herstelkosten voor de overige 90% van de onderzochte woningen. De kwaliteit van een woning werd in dit onderzoek gedefinieerd als de kosten die gemaakt moeten worden om alle bouwtechnische en woontechnische gebreken van de woning direct op te heffen. Uit het onderzoek kwam naar voren dat 18% van de totale woningvoorraad woontechnische gebreken vertoonde. Hierbij ging het met name om het ontbreken van basisvoorzieningen (zoals een douche) en om een geringe ruimtecapaciteit. Dit gold met name voor de vooroorlogse woningen.

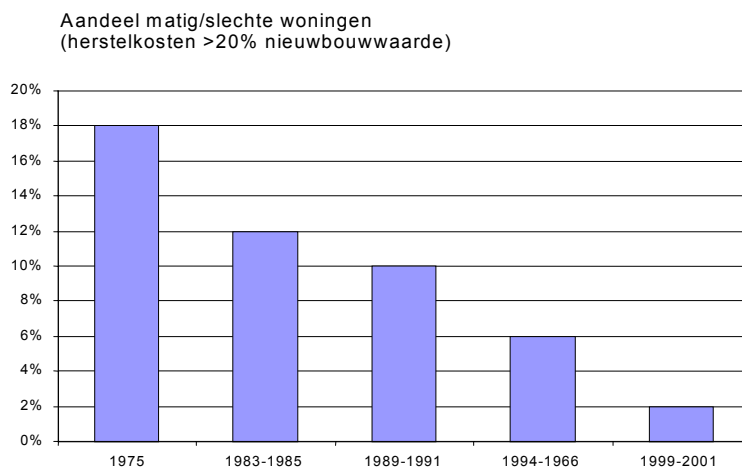
2.3 Vervolgmeting: 1989-1991

Bij de opzet van het tweede KWR-onderzoek is voortgebouwd op de eerste KWR. Er is echter wel een verschil in de wijze waarop de woningopnamen zijn uitgevoerd. Tijdens de tweede KWR zijn alle woningen door deskundigen geïnspecteerd. Het voordeel van deze werkwijze is dat voor elke woning direct een raming van de herstelkosten gemaakt kon worden, hetgeen de bruikbaarheid van het onderzoek aanzienlijk vergrootte. Verder zijn een paar nieuwe accenten toegevoegd. In de jaren negentig werd het bevorderen van een goed woon- en leefmilieu steeds meer een centrale taak van de overheid. Dit is ook vastgelegd in de Nota Volkshuisvesting in de jaren negentig, waarin het te voeren beleid voor het laatste decennium van de twintigste eeuw geschetst wordt. Daarom is in de vervolgmeting meer aandacht besteed aan de samenhang tussen de kwaliteit van de woning, de kwaliteit van de woonomgeving en de sociaal-economische positie van de bewoners. Ook de vooroorlogse en de oudere naoorlogse woningen kwamen nadrukkelijker aan de orde, omdat dit de sectoren waren met de grootste achterstanden. Tot slot is het aandeel van eigen koopwoningen in de steekproef gelijk getrokken met het aantal sociale en particuliere huurwoningen. Dit was in de vorige meting niet het geval. Tijdens de tweede KWR zijn zo'n 27.000 woningen onderzocht. De te onderzoeken woningen waren verdeeld naar bouwjaarklasse en naar eigendoms categorie. Verder is wederom een onderscheid gemaakt in gemeentegroepen.

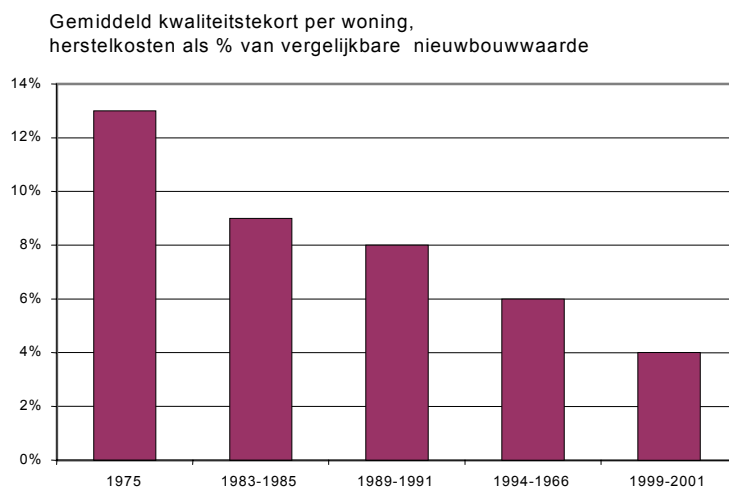
2.4 KWR 1994-1996

Het volgende KWR-onderzoek is uitgevoerd van 1994 tot en met 1996. Tijdens dit onderzoek zijn ongeveer 15.000 woningen geïnspecteerd. In de opzet van het onderzoek is ten opzichte van de KWR 1989-1991 niet veel veranderd. Uit de resultaten van de KWR 1994-1996 blijkt dat de kwaliteit van de Nederlandse woningvoorraad rond 1995 over het algemeen goed is. Vooral in het vooroorlogse deel van de woningvoorraad zijn nog tekorten. Verder komt naar voren dat er meer aandacht is voor energiezuinigheid (isolatie, HR-ketels, etc.).

De toegankelijkheid van woningen voor gehandicapten en minder mobiele senioren laat echter nog te wensen over. Het vandalisme (bekladding en vernieling van woningen) is in dezelfde periode afgenomen. Over het algemeen wordt duidelijk dat sinds 1990 in de stadsvernieuwingsgebieden grote vooruitgang is geboekt.

In vergelijking met 1990 is de bouwtechnische kwaliteit van de woningen verbeterd. Het grootste probleem op dit punt vertonen de vooroorlogse particuliere huurwoningen in de grote steden.

Ook is het wooncomfort toegenomen: men heeft rond 1995 minder vaak last van tocht of vocht. In de grafieken is het verloop van de bouwtechnische kwaliteit van de Nederlandse woningvoorraad te zien, tussen 1975 en 2001. Daaruit valt op te maken dat het aandeel matig tot slechte woningen in die periode is teruggelopen van 18% naar 2%. Ook het gemiddelde bouwtechnische kwaliteitstekort per woning loopt in twintig jaar terug van 13% naar 4%

3 THEMA'S, OPZET EN UITVOERING

Tussen oktober 1999 en medio 2001 is het veldwerk van de vierde KWR uitgevoerd: de KWR 2000. De KWR 2000 is volgens dezelfde principes opgebouwd als de voorgaande KWR-onderzoeken. Wel is er aan de huidige KWR een aantal nieuwe elementen toegevoegd. Aanvankelijk werd het onderzoek opgezet om vooral de technische kwaliteit en stadsvernieuwingsachterstanden te meten, maar inmiddels is het verder ontwikkeld tot een instrument om het aanbod van woningen in beeld te brengen en zo mogelijk ook de discrepantie ten opzichte van de kwalitatieve vraag. In de meest recente Kwalitatieve Woning Registratie was het meten van de leefbaarheid van de woonomgeving een nieuw element. De kwaliteit van de woning en woonomgeving zijn gepeild aan de hand van woninginspecties en bewonersenquête's. Dit maakte het mogelijk een relatie te leggen tussen objectief geregistreerde gegevens en de subjectieve oordelen van bewoners over de kwalitatieve aspecten van hun eigen woning en woonomgeving.

In dit hoofdstuk zal eerst worden ingegaan op de opzet van het onderzoek, met name gaat het om de opbouw van de steekproef, de verschillende onderdelen van het onderzoek en de thema's die bij deze onderdelen worden behandeld. Vervolgens komt de uitvoering van het onderzoek aan de orde.

3.1 Opzet van het onderzoek

Het KWR-onderzoek beperkt zich al lang niet meer tot de bouwtechnische aspecten van de te onderzoeken woningen. In de loop der jaren zijn er steeds meer elementen aan het onderzoek toegevoegd. Niet alleen de woning, maar ook de directe woonomgeving wordt nu in het onderzoek betrokken. Zo worden niet alleen gegevens verkregen over de technische aspecten van de woning, maar ook over leefbaarheid en wooncomfort. Dit sluit aan bij een verandering in het volkshuisvestingsbeleid. Stond voorheen de bouw van woningen en het onderhoud van bestaande woningen centraal, tegenwoordig spelen het wooncomfort en de woonwensen van de burger een steeds belangrijker rol in het beleid. De taken van de overheid op het gebied van volkshuisvesting zijn veel diverser en complexer geworden. Kort gezegd is de hoofdtaak van de overheid verschoven van volkshuisvesting naar wonen. De gegevens worden verzameld door middel van woninginspecties én door het afnemen van telefonische interviews met de bewoners van de geïnspecteerde woningen.

3.2 Thema's KWR 2000

Om de onderwerpen van de KWR 2000 te bepalen is de vorige KWR (1994-1996) geëvalueerd met de gebruikers van de KWR-gegevens. Bij deze evaluatie waren diverse onderzoeksinstellingen, belangenpartijen en beleidsmedewerkers

van verschillende ministeries en van gemeenten betrokken. Tevens is er onderzoek gedaan naar de behoefte aan informatie bij al deze partijen. Om tot concrete vragen te komen is een aantal deelstudies uitgevoerd. Mede op basis daarvan zijn de onderwerpen voor de KWR 2000 vastgesteld.

Allereerst wordt gekeken naar de bouwtechnische kwaliteit. Hierbij gaat het onder andere om de uitrusting, het onderhoud en de herstelkosten van een woning. De herstelkosten zijn de kosten die moeten worden gemaakt om de geconstateerde gebreken te herstellen.

Naast de bouwtechnische kwaliteit komen in de KWR 2000 ook de functionele en energetische kwaliteit aan de orde. Bij functionele kwaliteit moet men bijvoorbeeld denken aan het aantal vertrekken van een woning, de oppervlakte van deze vertrekken, bereikbaarheid van de woning en geschiktheid voor ouderen. Bij het thema energetische kwaliteit gaat het onder meer om de isolatie van de woning en de aanwezige installaties voor verwarming en warm water.

In de KWR 2000 maken ook de verschillende aspecten van de woonomgeving deel uit van het onderzoek, waaronder het voorzieningenniveau, sociale veiligheid, verkeersveiligheid en ruimtelijke kwaliteit. Tevens wordt een aantal huishoudelijke kenmerken opgetekend met persoonlijke aspecten als de samenstelling van het huishouden, opleiding, leeftijd, burgerlijke staat, nationaliteit en herkomst, inkomensbron en bezit van auto('s).

3.3 De steekproef

Om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de Nederlandse woningvoorraad en woonomgeving wordt een selectie van de totale Nederlandse woningvoorraad geïnspecteerd. De steekproef wordt gebaseerd op criteria die het mogelijk maken op verschillende niveaus uitspraken te over de kwaliteit van de voorraad. Kwaliteitskenmerken worden bij de selectie buiten beschouwing gelaten omdat deze de resultaten van het onderzoek kunnen beïnvloeden. Bovendien zijn in de gemeentelijke vastgoedregistratie weinig kwaliteitskenmerken van woningen opgenomen.

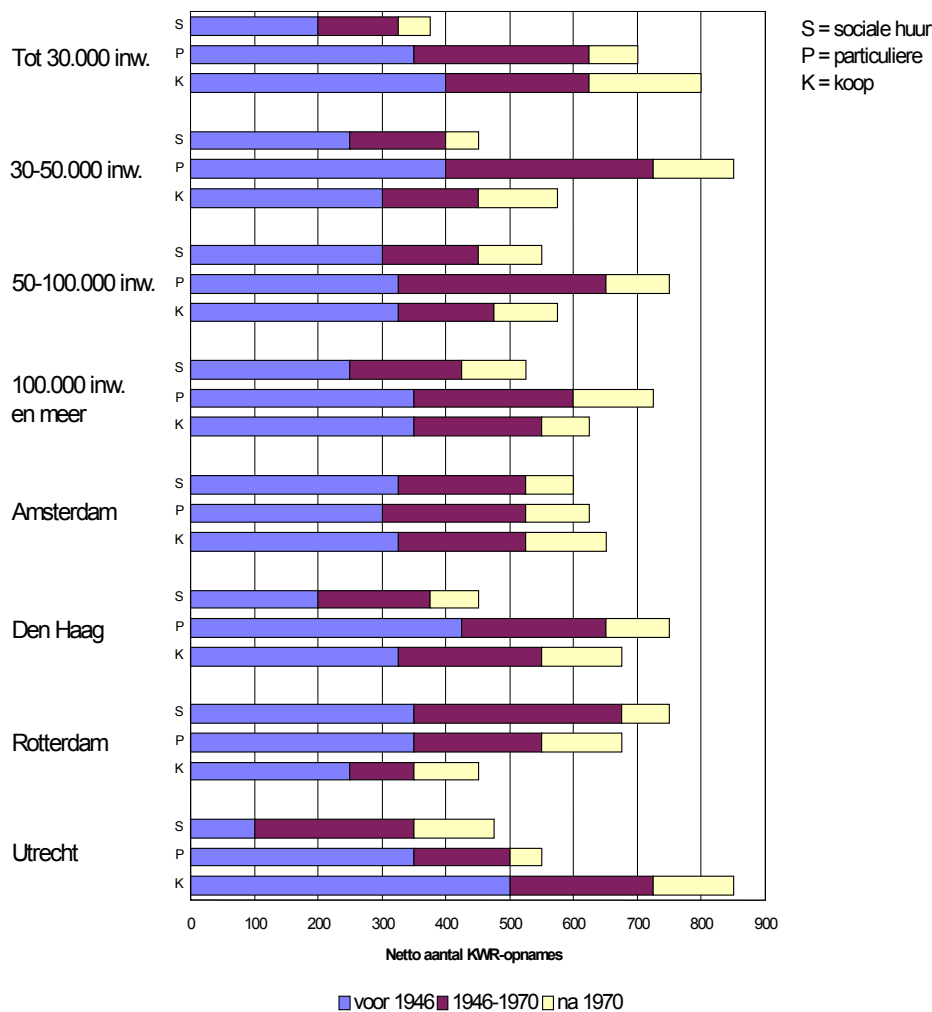
De bruto steekproef is gebaseerd op:

- gemeentegrootte
- bouwjaarklasse
- eigendoms categorie

Op basis van ervaringen met de respons bij de twee vorige KWR-onderzoeken is per stratificatiecel bepaald hoeveel adressen daarin verzameld moeten worden. Met een bruto aantal van 70.000 adressen hoopt men uit te komen op een netto aantal van 15.000 woningen. Als de respons niet overeenkomt met de aannames bij het plannen van de bruto steekproef kan gebruikt gemaakt worden van een reservebestand met 20.000 extra getrokken adressen. Het grote verschil tussen de bruto en de netto steekproef ontstaat onder meer door de volgende oorzaken:

- bewoners willen niet meewerken.

- woningen zijn niet bewoond.
- adressen blijken onbruikbaar door verschuiving van eigendoms categorie (met name van particuliere huursector naar de koopsector).
- adressen blijken geen betrekking te hebben op woningen

Naast de vier grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag) worden vier verschillende gemeentecategorieën onderscheiden op grond van hun inwonertal, namelijk: gemeenten tot 30.000 inwoners, tussen 30.000 en 50.000 inwoners, tussen 50.000 en 100.000 inwoners en gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Verder wordt er gewerkt met drie bouwjaarklassen: vóór 1946, tussen 1946 en 1970 en na 1970. Tot slot wordt er een onderscheid gemaakt tussen particuliere huurwoningen, sociale huurwoningen en koopwoningen.

Van de woningopnamen worden er 7.500 uitgevoerd in de vier grote steden. De overige 7.500 opnamen vinden plaats in gemeenten in heel Nederland. Gezien de omvang van de steekproef kunnen niet alle gemeenten in het onderzoek worden

meegenomen. De grotere gemeenten komen allemaal aan bod. Van de kleinere gemeenten wordt echter een selectie gemaakt.

3.4 Woninginspectie

Tijdens de woninginspectie wordt de woning onderzocht door een bouwkundig inspecteur. Deze inspectie duurt in totaal ongeveer 80 minuten. De inspecteur is uitgerust met een laptop, waarin alle gegevens ter plekke worden opgeslagen. Dit vergemakkelijkt de uiteindelijke verwerking van alle resultaten aanzienlijk. Tijdens de inspectie komen verschillende aspecten aan bod. Allereerst zijn dit de algemene woningkenmerken, zoals het type woning en het bouwjaar van de woning. Verder wordt er gekeken naar bouwtechnische en functionele kwaliteit van de woning. Ook is er aandacht voor energieaspecten, waaronder isolatie, ventilatie en de installaties voor verwarming en warm water. Bij de woninginspectie hoort ook een inspectie van de omgeving. Daarbij komen de voorzieningen, sociale veiligheid, verkeersveiligheid en ruimtelijke kwaliteit aan de orde. Zie Bijlage 1 voor een overzicht.

De inspectie wordt afgerond met het maken van foto's met behulp van een digitale camera. Hierop worden het woningtype, de straatinrichting en het woonmilieu vastgelegd.

3.5 Bewonersenquête

Naast de woninginspectie vindt er een telefonische enquête plaats onder de bewoners van de onderzochte woningen. Deze enquête duurt ongeveer 20 minuten. Tijdens de enquête wordt eerst gevraagd naar algemene woningkenmerken, zoals bouwjaar, eigendoms categorie en huur- of kooplasten. Verder worden er vragen gesteld die betrekking hebben op huishoudkenmerken zoals nationaliteit, opleiding en inkomen van de gezinsleden. Wat echter het belangrijkste is bij deze enquête is dat bewoners wordt gevraagd naar hun mening over de kwaliteit van de woning en de woonomgeving. Wat vindt men van de scholen, speelvoorzieningen, winkels, groenvoorziening en parkeermogelijkheden? Hoe veilig voelt men zich in de buurt? Zijn er verhuiscensuren, en zo ja, waarom? Tot slot komt het verbruik van gas, warm water en elektriciteit aan de orde. In dit kader wordt bewoners ook gevraagd toestemming te verlenen voor het opvragen van de energieverbruikgegevens over de laatste drie jaar. Deze gegevens kunnen dan namelijk worden gekoppeld aan de bouwtechnische gegevens en de informatie over stook- en ventilatiegedrag van de bewoners.

De bewonersenquête levert veel subjectieve informatie op over de kwaliteit van de woningen en hun omgeving. Deze subjectieve gegevens kunnen vervolgens in relatie worden gebracht met de objectieve informatie die tijdens de woninginspecties verkregen is. Zo kan gekeken worden of de bevindingen van bewoners overeenkomen met de objectieve resultaten van de woninginspecties,

met andere woorden, of datgene wat objectief gezien als kwaliteit wordt beschouwd ook als kwaliteit ervaren wordt. Verder geven de resultaten van de bewonersenquête een indicatie van de woonwensen van de burger.

3.6 Relatie met het Woningbehoefteonderzoek (WBO)

De KWR registreert de objectief meetbare kenmerken van woningen en woonmilieus, het WBO legt kenmerken van huishoudens en de subjectieve woonbeleving vast. Ook gaat het WBO uitgebreid in op de woonwensen van huishoudens. Het leggen van een relatie tussen de bestanden levert voor beide onderzoeken een duidelijke meerwaarde op. De bestanden vertonen weinig overlap en vullen elkaar goed aan. Overigens is het leggen van relaties tussen de uitkomsten van beide onderzoeken minder eenvoudig. De steekproef van het WBO is gebaseerd op bevolkingsgegevens, die van de KWR op adresgegevens bewoonde woningvoorraad.

3.7 Uitvoerders van het onderzoek

Het Ministerie van VROM heeft het KWR-onderzoek opgedragen aan een consortium van bureaus, opererend onder de naam Bureau KWR 2000.

Hoofdaannemers van het onderzoek zijn:

PRC Bouwcentrum te Bodegraven (algehele coördinatie).

Inspectrum B.V. te Houten (woninginspecties).

Onderaannemers:

STOGO onderzoek en advies in Utrecht (telefonische interviews).

Companen adviesgroep voor beleid B.V. in Arnhem (opbouw steekproefbestanden)

Specifiek belast met de kwaliteitsbewaking van het veldwerk is Damen Consultants Rotterdam B.V. te Rotterdam. Hiertoe worden bij 10% van de onderzochte woningen controleopnamen uitgevoerd. Dit betekent dat 10% van de woningen tweemaal geïnspecteerd wordt. Door de resultaten van de woningopnamen te vergelijken met die van de controleopnamen kan inzicht worden verkregen in eventuele problemen bij de uitvoering van het veldwerk.

4 BELEIDSRELEVANTIE KWR

De KWR levert elke vijf à zes jaar uitgebreide gegevens op over de Kwaliteit van de Nederlandse woningen en hun woonomgeving. Deze informatie kan worden gebruikt voor de monitoren en evaluatie van bestaand beleid, maar ook voor de ontwikkeling van nieuw beleid. Het onderzoek heeft raakvlakken met de beleidsterreinen

- stadsvernieuwing
- stedelijke vernieuwing
- energiebesparing
- ouderenhuisvesting.

4.1 Stadsvernieuwing

In de jaren tachtig en begin jaren negentig was stadsvernieuwing een centraal thema in het volkshuisvestingsbeleid. Uit resultaten van de KWR en ander onderzoek kwam naar voren dat de conditie van veel vooroorlogse en vroeg naoorlogse woningen zeer te wensen overliet. Zo beschikten veel woningen niet over bepaalde basisvoorzieningen. Een ander probleem was de geringe ruimtecapaciteit van een groot aantal van deze woningen. Om de bouw- en woontechnische kwaliteit van deze woningen te verbeteren werd het stadsvernieuwingsfonds in het leven geroepen. Uit dit fonds werden subsidies verstrekt aan gemeenten. Om voor een subsidie in aanmerking te komen moest een gemeente een verbeterprogramma indienen. De KWR-resultaten werden in deze periode gebruikt als basis voor de subsidieverdeling, maar ook om de effecten van toegekende subsidies te meten. Sinds 1998 bestaat het stadsvernieuwingsbeleid niet meer als apart beleid.

4.2 Stedelijke vernieuwing

De KWR is een belangrijke informatiebron voor de evaluatie van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). Dit is een bundeling van subsidies op het gebied van wonen, ruimte, milieu, fysieke condities voor economische activiteit en grootschalig groen. Deze subsidie wordt elke vijf jaar verstrekt. De eerste subsidies zijn verstrekt voor 2000-2004.

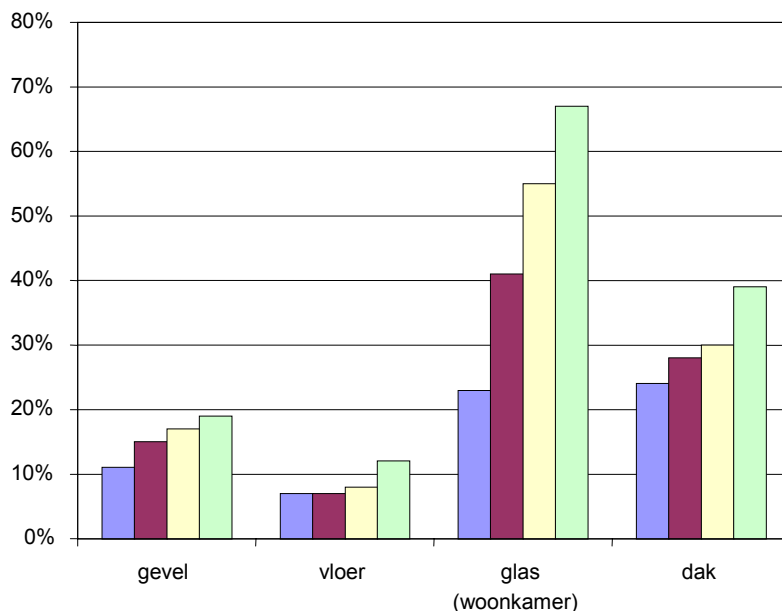
Om voor een subsidie in aanmerking te komen moet een gemeente in een ontwikkelingsprogramma aangeven hoe ze het geld wil gaan besteden. De ontwikkelingsprogramma's worden beoordeeld aan de hand van prestatievelden. Inmiddels is een systeem ontwikkeld om het ISV op landelijk niveau te volgen. De KWR vormt hierop een nuttige aanvulling. Een aantal prestatievelden komt namelijk overeen met onderwerpen van de KWR. Hierbij gaat het om de volgende prestatievelden: fysieke condities voor economische structuurversterking, aanbod van gevarieerde woonmilieus, omgevingskwaliteit (speelvoorzieningen,

parkeergelegenheid, openbaar groen, winkels, openbaar vervoer etc.), duurzaamheid (waaronder energiebesparing), en zorgvuldig ruimtegebruik. Uitkomsten van de KWR 2000 geven een goede indruk van de situatie in 2000. De volgende KWR zal een indicatie geven van de mate waarin het ISV succes heeft.

4.3 Energiebesparing

Eén van de thema's van de KWR 1999 – 2001 is de energetische kwaliteit. De informatie die de KWR op dit punt oplevert kan heel goed gebruikt worden voor de evaluatie van het Nederlandse energiebeleid. Naar aanleiding van de Klimaatveranderingconferentie in Kyoto heeft Nederland zich ten doel gesteld om in 2010 een CO₂-reductie van 6% te realiseren ten opzichte van 1990. Een deel van deze reductie moet in de bestaande woningbouw plaatsvinden. Om energiebesparing in bestaande woningen te bevorderen zijn per 1 januari 2000 twee beleidsinstrumenten ingevoerd. Hierbij gaat het om subsidieregelingen voor de aanschaf van energiezuinige apparaten en het nemen van andere woninggebonden energiebesparende maatregelen, zoals isolatie van de woning of de aanschaf van energiezuinige installaties voor verwarming en warm water.

Isolatievoorzieningen, 1984-2000,
% vooroorlogse woningen met isolatie

De resultaten van de KWR 2000 geven een goede indicatie van de energetische kwaliteit van de woningvoorraad rond 2000. De uitkomsten van de volgende KWR, die rond 2005 gehouden zal worden, zullen een beeld geven van de effectiviteit van de energiebesparende maatregelen.

De KWR 2000 fungeert zo als een nulmeting voor de effectiviteit van de nieuwe beleidsinstrumenten op dit gebied.

4.4 Ouderenhuisvesting

Met de toenemende vergrijzing van de bevolking wordt het steeds belangrijker dat de Nederlandse woningvoorraad fysiek toegankelijk is voor ouderen. De overheid heeft, om in de toekomst aan deze behoefte te kunnen voldoen, zichzelf medio 1997 in de Ouderenbrief een taakstelling opgelegd. De KWR 1999 – 2001 levert informatie voor de monitoren van deze taakstelling.

5 BELANG VOOR PROVINCIES EN GEMEENTEN

Met de huidige steekproefomvang van 15.000 woningen voor heel Nederland is de KWR een bruikbaar instrument op landelijk niveau. Bij een grotere steekproef per gemeente kunnen KWR-resultaten ook zeer bruikbaar zijn op een lager niveau. Het ministerie van VROM biedt gemeenten en provincies dan ook de mogelijkheid tot oversampling. Dat wil zeggen dat ze zelf, tegen betaling, de steekproefomvang kunnen vergroten, zodat gegevens op een lager niveau beschikbaar komen. In ruil hiervoor stelt het ministerie van VROM de reeds uit het KWR-onderzoek verkregen gegevens ter beschikking.

Door te oversamplen krijgt een gemeente meer inzicht in de kwaliteit van de eigen woningvoorraad en woonomgeving. Op grond hiervan kan lokaal beleid worden ontwikkeld, bijgesteld of geëvalueerd. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan energiebeleid. Om de landelijke doelstelling (een reductie van 6% CO₂ in 2010 ten opzichte van 1990) te realiseren moeten gemeenten een eigen energiebeleid ontwikkelen en uitvoeren. De KWR 2000 kan hierbij een goed hulpmiddel zijn. Door ook aan de volgende KWR deel te nemen kunnen de effecten van lokaal energiebeleid ten aanzien van bestaande woningen worden gemeten.

Ook in het kader van het ISV kan de KWR worden ingezet. De verdeling van het ISV-budget vindt plaats op grond van een programma dat gemeenten indienen. De grotere gemeenten ontvangen de subsidie rechtstreeks van het Rijk, de kleinere via de provincie. Gemeenten moeten zelf zorg dragen voor de uitvoering van hun projecten.

Na afloop van de periode van vijf jaar moeten gemeenten verantwoording afleggen over de besteding van het toegekende budget. Oversampling van de KWR 2000 geeft gemeenten een goed beeld van de situatie op het moment waarop de subsidies worden verstrekt. Deze informatie kan dienen als nulmeting voor de effectiviteit van de eerste ISV-periode (2000-2004). Maar de resultaten van de KWR 2000 kunnen ook gebruikt worden voor het opstellen van het ontwikkelingsprogramma voor de volgende ISV-periode.

Door ook in de volgende KWR (rond 2005) te participeren kan de uitvoering van het ontwikkelingsprogramma voor de eerste periode worden geëvalueerd.

Aangezien een gedeelte van de toekenning van ISV-subsidies via de provincies verloopt is het ook voor provincies interessant om het aantal woningopnamen in bepaalde gebieden te vergroten.

5.1 Voordelen oversampling

Oversampling levert lokale overheden een aantal voordelen op. Ten eerste bespaart men door oversampling kosten en tijd. Immers, door aan te sluiten bij de KWR hoeven gemeenten niet zelf een geheel nieuw monitoringsysteem te ontwikkelen. Het gehele KWR-onderzoek is al uitgewerkt en uitgebreid getest. Hierdoor is de KWR ook een zeer betrouwbaar onderzoek. Bovendien biedt de

KWR continuïteit, aangezien het onderzoek elke vijf á zes jaar wordt uitgevoerd. Dit biedt de mogelijkheid om ook bij volgende KWR-onderzoeken aan te sluiten om zo de ontwikkelingen op langere termijn in kaart te brengen en waar nodig bij te sturen.

6 MEER INFORMATIE

Als u meer informatie wilt ontvangen over de KWR 2000 kunt u zich wenden tot:

Ministerie van VROM
Directoraat-Generaal Wonen
Directie Strategie, ipc 270
Postbus 20951
2500 EZ Den Haag